

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ט 10

מישיבת ועדת העבודה, מיום ו', כ"א באדר
תשל"ד (15 במרץ 1974). בשעה 09.30

נכחו:

חברי הוועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
ל. דיציאן
ח. שמעוני
ה. זיידל
י. ארידור
י. יודין
א. מויאל
א. לין
מ. גז

מוזמנים:

י. ברק - יועץ משפטי משרד העבודה
י. כפלאוי - משרד העבודה
מ. לויין - יועץ משפטי לביטוח לאומי
י. ערד - המוסד לביטוח לאומי
ד. בן-חורין - המוסד לביטוח לאומי
ר. רוטר - סמנכ"ל מחקר ותכנון המוסד לביטוח לאומי
פ. בר - אגף התקציבים האוצר
י. שיף - מנהל אגף שיקום ורווחה, משרד הסעד
א. בריק - לשכת היועץ המשפטי, משרד הסעד

מזכיר הוועדה:

ש. צמח - מ"מ מזכיר הוועדה

רשם:

"חבר המתרגמים"

- סדר היום:
1. תקנות בדבר אגרה בעד בחינת מקצוע
 2. תקנות בדבר ביטוח נכות

322.

(נמקסל קיום 24.3.74)

היו"ר ש.א. אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה. יש לנו תקנות בעד אגרה לבחינת מקצוע. אנחנו נתבקשנו לאשר.

1. תקנות בדבר אגרה בעד בחינת מקצוע

י. כפלאווי: המטרה הכללית של התקנות היא לנסות להתמודד בבעיה של ההעדרות מהופעה לבחינות מקצוע. הנבחנים היו נרשמים והיו נעדרים. החוק תוקן לאחר שמכת ההעדרויות היתה לתופעה חמורה, שהגיעה לפעמים עד ליותר משני שלישי מן הנרשמים שהיו נעדרים. אנו מעונינים להאריך את תוקפן של התקנות ליותר מארבע שנים. אני רוצה לציין שלפי החוק, לפי סעיף 59ב לחוק, ועדת העבודה מוסמכת להאריך את תוקפן לתקופה שלא תפחת משנתיים בכל פעם. אנו לא מעונינים להגביל את הסכום משום שלאחר בצוע של שנתיים, מאחר ולמרות הסכום הפעוט שהוטל על הנבחנים לשלם - סכום של 10ל"ה, הם מופיעים ברובם לבחינות, ומשום כך אנו מעונינים לשמור על הנוהל הזה.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו: אני רק רוצה להסביר לחברים שאנחנו את התקנות הללו אשרנו לפני שנתיים והיה דיון נרחב סביב הסוביה הזאת לגבי זה שהולך להבחן ולקבל סוג במקצוע זה או אחר. הטענות באו משרות התעסוקה וגם ממשרד העבודה שרבים נרשמים ולא באים ליום הבחינה. כדי להכין את יום הבחינה מוציאים סכום לא מבוטל, לוקחים מקום ולוקחים בוחנים ומכשירים ולבסוף האנשים לא היו מופיעים. הם סברו שע"י זה שיטילו אגרה על הבחינה, זה בכל זאת יביא את האנשים לידי כך שיתחשבו ויכבדו יותר את ההתחייבות שלהם ויזכירו לנו לאותו יום בו נרשמו כדי להבחן ולקבל סוג. מסתבר שבמשך שנתיים אלה היה הדבר אפקטיבי ונתן השפעתו ואחוז הנעדרים קטן. אי לכך מבקשים להאריך את התקנות האלה לעוד ארבע שנים.

י. ארידור: האם עכשיו אנו מתבקשים להאריך את תוקפן של התקנות הללו? איפה נוסח התקנות? צריך נוסח שיונח לפני הועדה להחלטה. ההחלטה הזו היא המהווה את ההארכה. צריך להיות איזה שהוא נוסח פורמלי של הארכה. כשאראה לפני יהיו לי או לא יהיו לי הערות לגופו של ענין.

א. מויאל: לפני כשנתיים או שלוש שנים הדבר הזה הועלה ונדמה לי שהיתה התנגדות מצד הרבה גורמים. כמדומני גם ההסתדרות התנגדה והסתייגה מקבלת ההחלטה ע"י ועדת העבודה. היו לכך כל מיני נימוקים. הם טענו לא רק שהדבר הזה לא אפקטיבי אלא שיתכן שאותן עשר לירות יהיו מכשלה לאותם נערים שלא יגשו לבחינות ובקשנו לא לחייב את תשלום האגרה. היו קבוצות ששחררו מהתשלום. אם זה אושר ואותם קריטריונים שהוחלט עליהם אז קיימים גם כיום - איך לי שום התנגדות. השאלה שאני רוצה לשאת את נציגי משרד העבודה, אם באמת התקנה הזאת מצדיקה את עצמה, אם אותם חששות שהיו להם - באה התקנה למלא את החסר שהיה. מצד שני, כמה אנשים לא הופיעו לבחינות בגלל תשלום האגרה שהוחלט עליו?

ה. זיידל: בהמשך לדבריו של ח"כ מויאל ברצוני לשאל לשם מה אנחנו צריכים להאריך את התקנות. אם אמנם עזרו התקנות הללו, איך לי התנגדות להארכת תוקפן.

י. ארידור: בלי קשר לנוסח יש לי הרושם שאנחנו עכשיו לא יכולים להאריך שום דבר, מפני שאין לנו מה להאריך, טופס התקנות האלה נגמר. מכיון שהטופס נגמר לפי דברי הסבר בשמיני למרץ והיום 15 למרץ, עבר שבוע מאז התקנות הללו כבר אינן בתוקף ואין לנו מה להאריך כאן. כל מה שניתן לעשות הוא ששר העבודה יקבע תקנות חדשות ושתוקפן יהיה לשנתיים. מה שהוצע לנו עכשיו זה להאריך את תוקפן של התקנות הקודמות, שהותקנו ב-21.2.72 ע"י יוסף אלמוגי אין לנו שום הצעה של שר העבודה לתקנות חדשות. אנו איננו מוסמכים לעשות שום דבר מכיון שלהתקין תקנות איננו מוסמכים. הסמכות היחידה שיש לנו זה להאריך תקנות לתקופה מסוימת. אנחנו יכולים להאריך רק תוקפן

של תקנות שקיימות. להאריך תוקפן של תקנות שלא קיימות אין לנו שום אפשרות. לכן אני מציע להוריד את הנושא הזה עכשיו מסדר היום. שר העבודה יגיש לנו תקנות חדשות לאישור ועדת העבודה של הכנסת לפי 59ב.

י. יודין:

לפי דבקי ההסבר ששמענו בישיבה הוברר (א) שהתשלום לאמיתו של דבר הוא סמלי ואין הצעה להגדילו. (ב) הוסבר - ואני מקבל את ההסבר - שעל אף היות האגרה סימלית, תרמה ליחס רציני יותר של הנבחנים לבחינות וזה החשוב, מכיון שכל מי שמתמצא בבעיה יודע שהבחינות האלה כרוכות גם במאמץ פיזי וארגוני וגם בהוצאת כספים כדי להביא את המדריכים, את הבוחנים ואת הציוד. יתכן וצורת הגשת החומר במקרה זה אינה עומדת במבחן של מאה אחוזים, אולי יש איזה סרכה פורמלית ואולי אחרנו כמה ימים, אבל אי אפשר לנאם נאומים בכנסת נגד ביורוקרטיה ועכשיו בגלל דבר של מה בכך לעכב תהליך שצריך להמשיך. לכן אני מציע לוועדת העבודה לתת אשרור להארכת תוקף ההסדר הזה לארבע שנים נוספות. אני חושב שעלינו לקבל החלטה לגופו של ענין ואבקש את המוסד לביטוח לאומי או את שר העבודה שיתקן עם היועץ המשפטי שלו כל מה שניתן פה לתקן ולתת לזה לבוש חוקי במאה אחוז.

יו"ר ש.א. אלמזלינו:

אני רק רוצה להעיר את תשומת לב הועדה לכך שהתקנות הללו הוגשו לפני יותר משלושה שבועות. מתוך כל מיני סיבות וגם משום שהיו דברים יותר בוערים, פשוט לא הגענו לדברים אלה. אמנם ח"כ ארידור צודק, אי אפשר להאריך תוקפן של תקנות, אבל פה לא כתוב הארכה, אנחנו נראה את התקנות הללו כתקנות חדשות שמגיש לנו משרד העבודה ואנו מתבקשים לאשר אותן. אם יש צורך לתקן את הנוסח, לכתוב את שמו של השר החדש או למחוק תאריך מסוים פה ולכתב אחר במקומו - הדבר הזה יעשה. אנחנו צריכים לאשר עקרונית אם אנו מסכימים לאגרה של עשר לירות או לא וזה הכל.

ל. דיציאן:

עקרונית אינני מתנגד לאגרה. אבל באופן פורמלי אני בהחלט בדעה שאל לנו לתקן תקנות או אפילו לחוקק חוקים באופן רטרואקטיבי או לתת אישור לדברים באופן רטרואקטיבי. ואם אין זה כך, כי אז סעיף 2 אינו יכול להקרא כך.

יו"ר ש.א. אלמזלינו:

זה לא רטרואקטיבי. אמרתי שהנוסח יתוקן בהתאם לנסיבות החדשות.

א. לינ:

אני חושב שאין פה ח"כ שאינו מביין את החשיבות של האשור היום ועצם הכוונה להארכת האגרה בסך עשר לירות, בעיקר כאשר מדובר כאן על כך שזה הוכיח את עצמו. מאידך, ועדה שמכבדת את עצמה אינה יכולה לאשר תקנה שבכלל לא הוגשה לפני וצודק לגמרי ח"כ ארידור. השאלה היא - וזאת מבלי שנחפש כרגע את האשמים, ואני מביין שאשמים בכך אלה שלא הבחינו בכך או אולי אלה שחשבו שאפשר לעשות זאת כלאחר יד - אם ועדת העבודה תוכל לרשום לפני נזיפה לעצמה על חריגה מנוהל מקובל ואנחנו ע"י כך נרחיע את עצמנו ונתריע שלא לחזור שנית למן צורה כזאת של אישור תקנות. הפעם נוכל לפעל לפני משורת הדין, כלומר, ננסה לעשות כך שבמקום השר אלמוגי יהיה כתוב השר י. רבין ונשנה את התאריך. נעשה דבר שאיש לא ביקש מאתנו, רק כדי שהתקנות האלה הלכה למעשה תתוקנה. אבל לפי הערכתי זה מותנה בכך שירשם בפרוטוקול שאנחנו יודעים בפרוש שהיתה פה פעולה לא נכונה נגד עצמנו. האמת היא שאם נקפיד ללכת על פי הסדר הטוב - אין לנו על מה לדון כאן. כולנו רוצים את אותו הענין, אני רק מציע שלהבא היועצים המשפטיים והמנגנון העוסק בדבר ידעו שחברי הכנסת שיושבים כאן הם לא חותמת גומי. אנחנו מוכנים לדון בכל תקנות שיובאו לפנינו, נלמד אותן, נתוכח עליהן אם יהיה צורך, אבל כשלא מוגשות תקנות בכלל - אין לנו על מה לדון. לגופו של ענין, אנו מעוניינים שהתקנות האלה תאושרנה, אני משוכנע שבזה רוצה גם ח"כ ארידור, אבל עלינו ללמוד מזה להבא כדי לא לחזור על שגיאה מעין זו. נעשה את מה שעלינו לעשות היום ופשוט מבלי שנתבקשו נשנה את סעיף 2 כפי שהגיון מחייב זאת ונשים את התקנות האלה במו ידינו על שולחן ועדת העבודה.

י. ברק:

אני מאד מצטער על התקלה הזו, אם כי זה לא באשמתנו, כי אנחנו הגשנו את זה בזמן. כוונתנו היתה באמת להאריך את התוקף שלהן, אבל קרה מה שקרה ובאמת עבר הזמן. ח"כ ארידור צודק בזה שהוא טוען שאי אפשר להאריך דבר שכבר עבר תוקפו. אבל הוא בעצמו גם נתן את הפתרון לבעיה הזו. אני מבקש מכם לראות בתקנות האלה תקנות חדשות ששר העבודה עכשיו מתקין לתקופה של שנתיים ככחוב בחוק ולא לתקופה של ארבע שנים. אנחנו נעשה את כל התקונים בהתאם ואם אתם מסכימים לעצם העניין, אני מבקש מכם לאשר זאת בצורה כפי שאני מעלה את הדברים עכשיו. אני מבקש לראות בתקלה שקרתה עניין טכני גרידא.

מר מסה:

אני מנהל המחלקה לבחינות ועל כן יש לי מספר השגות על ביצוע התקנות. באותן פעמים שבקשנו להתקין את התקנות האלה היתה העדרות של שני שלישים מכלל הנרשמים. היום המצב הוא הפוך בדיוק, כלומר, מופיעים לבחינה שני שלישים כתוצאה מהתקנת התקנות האלה. מתוך עשרת אלפים איש שנרשמו הופיעו 7000 איש לבחינות, דבר שהיה בהיפוכו לפני שנתיים.

תקון קטן לגבי ח"כ מויאל: לא מדובר בנערים אלא במבוגרים בלבד, אנשים שפרנסתם בידם והעשר לירות באמת אינן סכום גדול ובהחלט סימלי בהתחשב בכך שלמשרד עולה הבחינה 30-25 ליש"ן גם בחינות שעולות 70 ל"י. הייתי מבקש שלא תהיה הפסקה בקשר לתוקפו של החוק מאחר ובדיוק כרגע אנו נמצאים בעצומן של בחינות. חיילים רבים משתחררים והלחץ רב מאד. אם תחול הפסקה נמצא לאחר מכן מבחינה אדמיניסטרטיבית במצב מאד קשה, לא נדע מה נעשה בתקופת הביניים וזה באמת יכניס לנו אנדרלמוסיה גדולה מאד. אני מאד הייתי מבקש שינתן תוקף המשכי לעניין.

י. ארידור:

אני מקבל את הנוסח האומר שתוקפן של התקנות יהיה מהיום ובאמת תוקפן חייב להיות לשנתיים ולא לארבע שנים. אני מציע שנאשר זאת בצורה כדלקמן. אני רק רוצה להעיר שתי הערות: קורות לפעמים תקלות באשור דברים, אבל הדבר הכי גרוע הוא אם אנחנו נתחיל לזלזל בחוק שמחייב אותנו ונגיד; זה לא חשוב, זה רק עשר לירות ואנחנו נעשה בחוק כפי שאנחנו רוצים. ח"כ יודין איננו בעל בית על החוק בישראל ואיננו רשאי להציע שאנחנו כועדת העבודה נזלזל בחוק. השמירה על החוק מכונה בפיו "ביורוקרטיה". אני מקוה שבמשך השנים כולנו נחרגל לכך שאנו בועדת העבודה מקפידים על דרישות החוק. אותו הדבר אני אומר גם לגבי מר מסה. הדבר האחרון שאנחנו יכולים לעשות בועדת העבודה זה לתת אור ירוק למישהו לדרוש איזה שהוא סכום שהוא אסור לפי החוק. אנו באמת מוכרחים לכבד את החוק שאנחנו אחראים לו. לפי מה שהעיר כאן ח"כ זיידל, ח"כ יודין הוא גם סגן יו"ר של הכנסת ובכך הוא מצווה בכיבוד החוק ובכיבוד מעמדה של הכנסת לפחות כמו כל ח"כ.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

איש לא העלה בדעתו לזלזל בחוק או לא להקפיד על הוראות מילוי של החוק. ח"כ ארידור בקי בעבודתה של ועדת העבודה ויודע שמעולם לא היתה כוונה כזו, לא קיימת כוונה כזו ובוודאי גם לא תהיה בעתיד. מי כמונו המחוקקים חייבים להקפיד ולשמור על מילוי הוראות מחייבות של חוק שחוקקנו אותו. אבל אם היתה תקלה מסוימת פה, איך לראות בה כוונה כלשהי, אלא קרה כך. בוודאי גם לא היתה כוונתו של ח"כ יודין לזלזל בחוק, אדרבא, הוא אמר שאם ידרשו תיקונים כל שהם כתוצאה מהערוותיהם של חברי הועדה, הדבר יעשה, אלא שביקש לא לעכב את אישור התקנות בשל הדברים הללו שיש לתקנם. בזה אני מרשה לעצמי להפסיק את הויכוח ולאשר את התקנות הללו.

י. ארידור:

אם באמת כולנו בדעה זו, הבה ננסח את התקנות מהיום.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

לגבי אשור התקנות עומד לפנינו גובה האגרה ומאיזה חלה תוקפן של התקנות הללו. ההצעה היא על עשר לירות ותוקפן של התקנות יהיה החל מיום האשור, כלומר, מהיום. התאריך יהיה מותאם ליום אשור התקנות בועדת העבודה.

מי בעד אישור תקנות האלה לפי הנוסח הזה? מי נגד? אין מתנגדים. ובכן, התקנות אושרו ואנו מבקשים שתעשו את התקונים הדרושים על פי הערות חברי הועדה.

2. תקנות בדבר ביטוח נכות

יו"ר ש.א.אלמונליזו:
אנו פותחים עכשיו בדיון על הסעיף העיקרי העומד היום לפנינו, תקנות בדבר ביטוח נכות. זה דבר דחוף שאף התחלנו בו ואנו מוכרחים לסיים אותו שכן אמרנו שהחוק צריך להכנס לתוקפו החל מראשון לאפריל. הזמנו להיום את אנשי משרד הסעד שאנו מקדמים אותם בברכה. אנו רוצים לשמוע מכם מה יש לכם להעיר לגבי התקנות המונחות לפנינו. לגבי תקנות אחרות שתהיינה נשמח לשמוע את חוות דעתכם בהזדמנויות נוספות.

י. שיף:
אין לנו הערות מהותיות לגבי הסעיפים האלה, להוציא את ענין ההכשרה המקצועית שהועדה כבר החליטה ותקנה בענין זה. השאלה היא אם נגדיר זאת עכשיו או ברגע שנגיע לשיקום מקצועי ואז ניתן גם את ההגדרה של ההכשרה המקצועית, מפני שיש לזה השלכה על סעיף שיקום מקצועי ששם שני הצדדים אחראים על הנושא.

יו"ר ש.א.אלמונליזו:
אם כן תקשיבו לדיון ותראו אם יש לכם הערות לאחר מכן. עכשיו אני רוצה לרענן את זכרונם של חברי הועדה. לפנינו מונח הנוסח הקודם וגם החדש בחלקו, והוא בא בעקבות ההערות שהושמעו בוועדה, אבל גם הנוסח החדש אינו עונה למעשה על רצונה של הועדה לפחות בסעיף 2, שהוא הסעיף העיקרי והיסודי שהארכנו עליו הרבה מאד את הדבור ועדיין יש פער בין הנוסח החדש שמובא היום לפנינו לבין הרצונות שגיבשנו בדיונים הקודמים. אני רוצה לשמוע מאנשי המוסד לביטוח לאומי מדוע הם הביאו את ההצעה הזאת, מאחר ובכל זאת רצונם של אנשי הועדה היה שונה. אזכיר לכם את ההצעות שהועלו אז בדיון הועדה. אנחנו הצענו שלגבי אותו סעיף שישנו בחוק, לגבי הגדרה של נכה האומרת "יבוטח כתוצאה מליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, תאונה או מום מלידה, להלן הניכוי, אין לו הכושר להשתכר כדי מחיתו." כל הויכוח שלנו היה מהו התחום שהוא יכול להשתכר ואז זה נחשב כסכום כדי מחיה בכדי שיוכל להחשב אח"כ נכה במאה אחוז ויוכל לזכות בגימלה מלאה. גימלה מלאה כפי שקבענו בחוק זה 20% מהשכר הממוצע במשק, במידה שהוא יחיד, ובמידה שיש לו תלויים מתווספים אחוזים נוספים. הויכוח היה על גובה הסכום שנחשב כסכום כדי מחיה שמותר לו להשתכר, עד שהתקנות או במסגרת התקנות יחשב כנכה מאה אחוז. היתה הצעה שגובה הסכום לא יהיה פחות מסכום המינימום. היתה הצעה של ח"כ ארידור שהתקרבה להצעה שאני הצליתי אותה שזה יהווה 22½% מהשכר הממוצע במשק. היתה הצעה אחרת להעמיד את הסכום על 25% מהשכר הממוצע במשק. בכל אופן כל ההצעות שהועלו בוועדה היו דומות. אנשי המוסד לביטוח לאומי אמרו לנו להסיר את הסעיף מסדר היום, אמרו שיביאו נוסח חדש ויקחו בחשבון את ההערות שהעלו חברי הועדה. לצערי הרב הנוסח החדש איננו מספק ואיננו תואם את ההערות וההצעות שהושמעו כאן ואפילו לא מתקרב אליהן. אנחנו היום מוכרחים להכריע בנקודה הזאת כי אי אפשר לעכב יותר את הנושא שגם דנו בו הרבה מאד.

מ. לוינ:
לנו יש אוזן מאד "מוסיקלית" ואנו שומעים את כל הרחשים בוועדה ואחרי שההצעה שהגשנו לישיבה הקודמת נתקלה גם היא בביקורת, החלטנו להגיש כעת הצעה שונה שכאה לענות במידה רבה ביותר להערות חברי הועדה. אנחנו מציעים שתקנה 2 תנוסח כך: "מבוטח שאין לו הכושר להשתכר מעבודה ומשלח יד כתוצאה מליקויו סכום שאינו עולה על קיצבת יחיד מלאה כמשמעותו בסעיף 127 ל"ז" למחוק את המילים "יותר מ-12% מהשכר הממוצע". הנוסח החדש: "יראו כמבוטח שאין לו הכושר להשתכר כדי מחיתו לענין הגדרת נכה שבסעיף 127 כ"א לחוק". יש למחוק את הקטע האחרון וכאן נגמרת התקנה.

תרשו לי בכמה מילים להסביר מה אומר סעיף 127 ל"ז. שעהר הקצבה המלאה ליחיד יהיה 20% מהשכר הממוצע וקצבה בשעור זה תקרא להלן קצבת יחיד מלאה.

אחרי שהעירו את כל ההערות על 25%, 22½% וכו', אמרנו לפנות לחוק עצמו, לאותו הפרק שדן בביטוח נכות, מהו המבחן לאותו נכה שאינו משתכר בכלל, אותו נכה של מאה אחוז כמה ומחוקק הראשי העניק לו כקצבה. ובכך פה כתוב 20%. אנחנו לא כתבנו 20% מתוך הנחה שאם באחד הימים יגדילו את ה-20% ל-22% או 25%, באופן אוטומטי יתפוש העקרון גם לגבי תקנות אלה ולא נצטרך עוד פעם ללכת ולתקן את זה. בכל מקרה, כשהשכר הממוצע גדל השעור או הסכום של 20% גם כן גדל, זה צמוד. זה כולל גם את התלויים. זה בא להגדיר מה זה כדי מחיה.

אולי רק הייתי רוצה להתייחס למילה אחת של היו"ר. יש שתי אפשרויות בהגדרה של נכה. זו אפשרות אחת ואפשרות שניה שאדם צימצם את הכנסתו ב-50% ויותר, כלומר, גם לגבי אדם שצמצם ב-75% את הכנסתו, אפילו אם הכנסתו הרבה יותר גבוהה מהסכום הזה, הוא יסנם בקטגוריה הזאת של נכה 100%. אבל זה לא ממצא את כל האפשרויות של נכה מאה אחוז, אלא מה, ופה אנו לא מסתכלים בכלל מה היה בעבר, פה אנו מצלמים ומשקפים את המצב הקיים כרגע.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
לאחר ששמעתם את דברי ההסבר אני ממליצה בפני הוועדה שאנחנו נקבל את ההצעה הזו כי לדעתי היא הטובה ביותר שהיתה עד כה. אני בכל אופן במו"מ שהיה איתם מיציתי את כל מה שיכולתי בכדי להגיע למה שאנחנו הגענו, גם הנמקה שנוחנים אותה בכל זאת, כי אם נקבעה קצבת הנכות שאנחנו צברנו אותה, אנו רצינו בזמנו יותר, להעמיד אותה על סכום יותר גבוה, אבל אם זאת הקצבה שנקבעה במיוחד לגבי נכה שאין לו הכנסה אחרת והיא צריכה להיות לו למעשה הסכום כדי מחיה, אין הצדקה לבוא ולתת סכום יותר גדול מאשר קצבת הנכות. הבה ונעמיד אותה על אותו בסיס. זאת נקודה שבמידה מסוימת משכנעת, ועל כן אני ממליצה בפני הוועדה שנקבל את ההצעה הזאת.

י. ארידור:
אני חושב שיש הגיון בהצעה שהוגשה עכשיו ועקרונות צריך לאשר אותה, אלא שצריך לתקן משהו בנוסח. לפי הנוסח שהקריא מר לויך נאמר כך: "מבוטח שאין לו הכשר להשתכר מעבודה וממשלח יד כתוצאה מליקויו סכום שאינו עולה על קצבת יחיד". את המילה שאינו צריך למחוק, אחרת יצא מצב שדוקא אלה שמשתכרים יותר הם יזכו לקצבה. צריך לכתב "סכום העולה".

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
ההערה בהחלט במקומה. כאן כשאנו אומרים קצבת יחיד אנו מצמידים זאת לקצבת היחיד, אם שם הבסיס יעלה, יעלה הבסיס גם כאן. עלינו לדעת שהיא צמודה באופן אוטומטי לשכר הממוצע במשק. כל תנועה שתהיה בשכר הממוצע באופן אוטומטי זה חל גם על הסכום הזה.

י. יודין:
הצעתו של מר לויך נראית בעיני ואני מצטרף להמלצה של היו"ר לאשר אותה. אבל אני רוצה לשאל: נכיס משוקמים אם במאמץ של פרט או במאמץ הכלל המתחילים להתפרנס, האם הם מפסיקים אוטומטית לקבל את הגמלה? אני רוצה לדעת קודם כל מבחינה משמעותית מה המצב.

י. ערד:
בהתאם לנוסח החוק למעשה להלכה נכה שהשתקם והיגיע לרמת שכר מעל למינימום שהיה לו קודם, למעשה הוא עשוי להפסיד את הקצבה. הנסיון מראה שאדם שעבר תהליך שיקום עושה זאת בצורה הדרגתית יותר כך שאנו נר"ה את תהליך סוף השיקום לא בעובדה שהוא התחיל להשתכר כמה לירות יותר, אלא ננסה להגיע לכך שכאשר הנכה ירגיש שהוא משוקם, כלומר, שבמסגרת החדשה יותר טוב לו מאשר קודם, רק אז נתחיל להוריד את הקצבה.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
אני מציעה לח"כ יודין, כאשר יהיו תקנות בקשר לפרק על שיקום מקצועי, להעלות את הנקודה הזאת.

י. יודין:

אני מקבל זאת ברצון, אבל בתנאי מסויים.
מכיון שאני מיחס חשיבות רבה מאד לנקודה
זאת, אני מבקש את בעית זכויותיהם של משוקמים להביא בהקדם לוועדה.

ל. דיציאן:

אם אני מביין נכון זה אומר שאין לוקחים
בחשבון אם יש לו תלויים או יש לו.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

אין הבחנה כזאת, אין מקבלים בחשבון
לצורך זה. אנו מדברים כאן על קצבת

יחיד מלאה ולא על התלויים.

א. מויאל:

ההגיון של ההצעה הזאת הוא הגיון ברזל
אבל היות והוא הגיון שבא להמחיש מצב
שלדעתי גם הוא מעוות, אני את ההגיון הזה לא מקבל ולכן אני רוצה שתרשמו
את הסתייגותי. מפני שאם יש איזה קינים של עוני ואנו הרי לוחמים נגד
העוני, זו אחת הקבוצות האלה. זו גם אותה קבוצה שממנה אנו מקישים. אני
אף פעם לא קבלתי את זה ולכן כשהצעתי שיוצמד לשכר המינימום במשק ידעתי
מה שאני אומר. אני לא נגד מפני שזה מוחאם למצב הקיים אבל אני מסתייג.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

לתקנות אין הסתייגות כי זה לא בא לאישורה
של הכנסת, זה נשאר בסמכותה של הועדה.
אני רוצה שתקבל הסבר. למעשה הסכום של קצבת היחיד שהוא יכול להשתכר פלוס
הקצבה שהוא יקבל מתקרבת לשכר המינימום ואפילו עוברת את שכר המינימום.
מר ערד יכול להביא מספרים כדי להוכיח זאת.

י. ערד:

כשאנו מדברים על קצבת יחיד אנו מדברים
לפי המונחים של 1.4.74 והשכר הממוצע
הוא בערך 1280 ל"י, אזי קצבת יחיד היא 256 ל"י רווק שיש לו הכנסה כתוצאה
מנכותו רק 256 ל"י, מקבל קצבת יחיד מלאה, דהיינו עוד 256 ל"י, סה"כ 512 ל"י.
אם הוא נשוי הוא מקבל נוסף ל-512 ל"י עוד 128 ל"י עבור אשתו ואז הוא כבר
נמצא ב-640 ל"י. אבל בזה עוד לא גמרנו, אם גם הספיק לגדל ילדים, הוא מקבל
עוד מאה לירות על כל ילד. כך שעם שכר המינימום אתה מגיע ל-50-60%
ומשפחה של שלושה ילדים של נכה נעבור את ה-75%. אני רוצה לומר באופן
ברור שלפי דעתי זה עדיין לא אומר שנכה שמקבל 75% עם שלושה ילדים שזה
יותר ממי שלא נכה עם 60% או עם 50%, כי זו משפחה של נכה, אבל אין ספק
שבענין הזה היינו הרבה יותר ליברלים והלוואי ובמשק יחשב שכר המינימום
בצורה כזאת שיתחשב במספר הילדים, אדרבא.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

יוצא שגם מבחינה זו התקרבונו למה שאתה
רצית ח"כ מויאל. גם הקצבה וגם מה שמוחר
לו להשתכר מתקרב לשכר המינימום ובמידה שיש לו משפחה זה גם עולה על זה.
אני מעמידה להצבעה את אישור תקנה מס. 2 לפי ההצעה החדשה. מי בעד אשור
הסעיף? מי נגד? אין מתנגדים, סעיף 2 אושר. את סעיף 1 כבר אשרנו. כמובן
התוספת שבאה לענין התלויים מיותרת ונמחקת. אנו עוברים לסעיף 3.

א. לין:

לפני שאנו עוברים לסעיף מס. 3 יש לי שאלה,
אני בכוונה לא שאלתי קודם את השאלה
כי הייתי מעוניין מאד שההצבעה תגמר ותעבור. מאחר ואני שמעתי - וזאת
אני שואל פשוט כדי להבהיר את עצמי - את דברי ההסבר של חברנו המלומד,
והוא טען שהיה מאד מוסיקלי לכמיהות ליבם של חברי הועדה. אני פשוט
רוצה ללמוד את הענין, בשבילי זו אולי הישיבה הרביעית בוועדת העבודה,
מה אם כך היתה הסיבה שאתה מלכתחילה לא הבאת לנו את אותה ההצעה?
אני מוכן להסביר מדוע אני שואל את השאלה הזו ואין זו שאלה פרובוקטיבית
בלבד, אלא זו שאלה שתנחה אותי במהלך הדיונים לגבי הצעות שונות. אם אני
יוצא מתוך הנחה מראש, ואמרתי לכם שרציתי שקודם כל נצביע כי חשובה לי
ההצבעה ואח"כ אשאל את השאלה. אם אני יוצא מתוך הנחה שבאופן קבוע אנו
נראה את עצמנו משני צידי המתרחס אז בכלל ההתייחסות לגבי הנושאים שיביאו
תהיה אחרת. אם זה מקרה או חריג אני עובר על זה לסדר היום. כי אתה
אמרת שהיית מוסיקלי לגבי רחשי ליבה של הועדה, מדוע היה צורך בכך?

מ. לויזן:

לא כדאי לשים לב לכל התבטאות שלי, זה לא קובע את הטון. בכל אופן דבר אחד, אנחנו בדרך כלל לא באים להתמקח וזה צריך להיות ברור. יש לנו דעה ויש לנו גם גישה פרגמטית שאנו שומעים, יכולים להשתכנע. כל דיון נועד כדי שהאחד ישתכנע מהשני. לא פעם היו מקרים ש ועדה השתכנעה מההצעות של המוסד.

א. לין:

אני לא רואה את העניין כך שאתם עומדים מצד אחד ואנו מצד שני. מצידו ראוי היה שתציעו לנו את ההצעה שהבאתם היום בהתחלה, כדי שנחסוך לעצמנו לפחות שתי ישיבות.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

אף פעם לא ראינו את אנשי משרד העבודה ולא את אנשי המוסד לביטוח לאומי כצד שני, בכל זאת אנו מכירים אותם היטב ואני חושבת שמבחינת היסוד והגישה לבעיות יש זהות מסוימת. אבל יש ויכוח בין איך אנו רואים את הדברים ולגבי מה שהם רואים. הם לעתים רואים תמונה יותר כוללת ואנו רואים בכל זאת את הנקודה עליה אנו דנים ומתיחסים. הצלחנו לשכנע אותם ובוזה כוחנו וכמובן תמיד ננסה לעשות זאת. מאחר ואנו משוכנעים בצדקת הדברים ננסה תמיד להאבק ולהשתדל לשכנע אותם להסכים לקבל את הדעות של ועדת העבודה. אנו עוברים לחקנה 3.

מ. לויזן:

קביעת כושר ההשתכרות לפני הנכות. (א) לשם קביעת הצמצום בכושר ההשתכרות של מבוטח לענין הגדרת נכה שבסעיף 127 כ"א לחוק, הובאה בחשבון הכנסתו החודשית הממוצעת מעבודה או ממשלה-ידי בתקופה קובעת לפני נכותו. תקופה קובעת יש לנו הגדרה בתקנה 4 שבאה לקבוע את כל התקופה הקובעת. אבל כאן יש לנו עוד תקנת משנה 3,3, שבאה כאן להרים את התקרה של ההכנסה של הפוטנציאל של האנשים בעלי הכנסות נמוכות. היתה ההכנסה החודשית הממוצעת כאמור בתקנה משנה א' לגבי מי שטרם מלאו לו 20 שנה פחותה מ-50% מהשכר הממוצע - תחושב ההכנסה לפי 50% מהשכר הממוצע. היתה ההכנסה כאמור לגבי מי שהוא בן 21 ויותר פחותה מ-60%, תחושב ההכנסה לפי 60% מהשכר הממוצע. כלומר, כאן יש שני נדבכים: מי שמשכר מעל לסכומים האלה הרי הוא נכנס בקטגוריה של 3 ואח"כ יש גם הגדרה מה זו תקופה קובעת. כאן מדובר על אלה שהם בעלי הכנסות נמוכות. אנחנו בכל אופן העברנו קו בין אדם צעיר שעדיין נכנס למערכת העבודה והכנסותיו בדרך כלל קטנות ואמרנו מגיל 18-20 במידה והכנסותיו היו פחות ממחצית השכר הממוצע, יראו מבחינת הפוטנציאל שלו, מבחינת כושר ההשתכרות שלו כאילו היה הכושר שלו 50% מן השכר הממוצע. והיה והוא עבר גיל 20, היגיע לגיל 21, אז אנחנו נראה פבר 60% מכושר ההשתכרות. אולי נתרגם את זה ללשון של מספרים. אם נניחמישהו בגיל 19 הרויח 500 ל"ל לחודש, זו תופעה די שכיחה לגבי אדם צעיר שמתחיל לעבוד, נניח השרות הצבאי נדחה והוא עובד תקופה מסוימת. אם אנחנו אומרים חצי השכר הממוצע לפי 1280 שזה 640 ל"ל, והיות והשתכר רק 500 ל"ל, אנו נראה כאילו השתכרותו לפני קרות המקרה היתה 640 ולא 500 ל"ל. תבינו, ככל שהשכר היה קודם יותר גבוה, הרי זה מקנה לו מעמד יותר מועדף. 50% יכולים להיות גם יותר גבוהים. אם ניקח מגיל 21 למשל, אותו מקרה השתכר לא 500 אלא 600 ל"ל ו-60% מ-1280 ל"ל זה 768 ל"ל, ההקפצה תהיה או הקונסטרוקציה הפיקטיבית תהיה כאילו האיש הזה מבחינת הפוטנציאל שלו השתכר 728 ל"ל כפי המצב ב-1.4.74. זה יקנה לו מעמד הרבה יותר טוב הן לגבי 60% והן לגבי 75%.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

השאלה היא באמת אם אתם צריכים לעשות את האבחנה עד גיל 21 ומעל לזה.

י. ארידור:

מהי הגימלה שנובעת ע"י ההפרש?

י. ערד:

יש פה נקודה כזאת. אנחנו למעשה היינו צריכים להציע אולי פחות מ-50%, כי מי נמצא בגילאים האלה? אלה הם גילאים שבהם בדרך כלל רב האנשים נמצאים בצבא. אנחנו לא רצינו ליצר מצב פיקטיבי שבו נער שלא יוצא לצבא

אנחנו נקבע לו בסיס גבוה מידי ואז האדם הזה יגיע ל-50% נכות מהכנסה שהיא במקרים רבים די סבירה לגביו. חצי מ-768 ל"י. ילד בן 19 שמרויח קרוב ל-400 ל"י לחודש זה בשבילו יותר. הבעיה כאן לא הגימלה אלא הבעיה אם הוא נכנס לתחום של נכה. לא רצינו שנער בן 19 שמרויח קרוב ל-400 ל"י לחודש יחשב לנכה. גם ה-50% למעשה גבוהים מידי, אבל שהוא מגיע לגיל 21 בתקופה הזו נטפל בו גם לצורך שיקום מקצועי ואז אנו אומרים שאדם בגיל 21 ומעלה, אנו מעלים לו את הבסיס בעוד 128 ל"י וזו הכנסה בהחלט משמעותית. גם באגף נפגעי עבודה ישנה האבחנה בין 18 ל-21. יש עוד דבר אם כי אתה קורא לזה ביורוקרטיה, אנחנו רוצים שנהיה חייבים לגבי אותם אנשים מגיל 21 לעשות בדיקה מחדש. משום שלגבי אנשים שהגיעו לגיל 18 והם נכים יש לנו אחריות כפולה ומכופלת, כי אדם בן 40 שהפך להיות נכה ולא רוצה לעבוד מכל מיני סיבות אתה מוגבל מאד באפשרויות. אבל אדם בן 18 אתה בהחלט צריך לבדוק בגיל 21 אם עשית למענו את כל מה שאפשר לעשות. אנו נציע אח"כ בדיקה מחדש ואולי גם תוכנית שיקום אם יש יסוד לכך כדי שלא נראה את עצמנו בגיל 18 פטורים מכל העניין ואח"כ שכבר יסתדר לבד. הבעיה פה היא משמעותית יותר מאשר כספית.

ל. דיציאן:

אני מבין את כל ההסברים, אני לא מפיין רק דבר אחד, מה עם האדם הזה מיום הולדתו ה-20 ועד יום הולדתו ה-21. במשך השנה הזו לא ברור לי מה קורה איתו.

א. לין:

לי יש שאלה טכנית, מדוע אתם עושים 3 ואח"כ 3,3? צריך לבוא פה תיקון. זה צריך להיות 3ב.

י. יודין:

אנחנו עסקנו קודם בקביעת שעור הגימלה לאדם שהוכר כנכה. היתה הצעה ששעור זה יקבע כ-20% מן השכר הממוצע. אני רוצה לשאל שאלה ואני מבקש סליחה אם אני מתפרץ לדלת פתוּחה או אולי לא כל כך תפשתי את משמעות התקנה ב-3ב. נניח היה אדם צעיר שהפך להיות נכה. לפני שמצא את עצמו נכה, השתכר משהו שהוא 50% מן השכר הממוצע במשק. אם אני נכוץ מבין מה שכתוב כאן, יקבע לו שעור גימלה, אמנם בצורה נדיבה, יקבל אפילו איזה פלוס וכל ימי חייו או הרבה שנים לפחות אם הוא נכה רציני, יהיה צמוד בהכנסתו לאותו שעור השכר שאליו היגיע לפני שהיה לנכה. זו נקודה מאד חשובה לדעתי. אם זה ככה כפי שנראה לי, כי אז אני מוצא שרוחה של תקנה זו נוגד את רוחה של התקנה הקודמת שאשרנו. אנחנו רצינו להוציא את הנכים מעניות מנוונת. רצינו להגיע לשעור הכנסה פחות או יותר וגם זה לא מספיק. המקרה בולט ביחס לגיל צעיר יותר, אבל הוא יכול להיות חמור גם ביחס לאדם מבוגר יותר. אדם צעיר שלא פיתח את הפוטנציאל האנושי שלו, לא למד מקצוע, לא היגיע, קרה לו אסון, חלה או קרתה לו תאונה, והנה יוצא שכל חייו הוא קשור לשעור גימלה שהוא פחות מכלל הנכים בגלל זה שהיתה לו הכנסה הרבה יותר נמוכה. אני רוצה להיות בטוח בכוונת החוק. אני מתכוון לדבר אחד ואני רוצה שזה יובטח בצורה ברורה בחוק, שגם אדם שלרגל סיבות אלה או אחרות הכנסתו בתקופה הקובעת היתה נמוכה מהשכר הממוצע במשק, והוכח שהוא נכה ואין אפשרות לשקמו, זה שלאורך ימים הכנסתו לא חרד מאותו השעור שקבענו כשעור השכר הממוצע של המשק. אני רוצה שזה יהיה ברור כי אני רואה בזה חשיבות יוצאת מגדר הרגיל.

י. ארידור:

בעצם כל עניין הניסוח פה אינו ברור. בעצם לא מחשבים את ההכנסה שלו, מתעלמים ממנה למעשה. במקום לכתב "תחושב ההכנסה לפי 50% צריך היה לכתב "תראה ההכנסה כאילו היתה 50% מהשכר הממוצע" ואז היה ברור. אין מה לחשב פה בכלל ואז ברור שאנו לא מתיחסים לשעור הגימלה אלא אנו מתיחסים לקריטריונים של הגדרת הנכות. אז באמת הבעיה יורדת. עוד הערה אחת, צריך למחוק את ההערה א' מכיון שאין שני סעיפים קטניט בסעיף קטן 3. במקום 3 צריך להיות ב' ואת הא' צריך למחוק. אם זו תקנת משנה כי אז אני טעיתי.

ה. זיידל:

חוק שרות התעסוקה בכלל אינו מכיר בגיל שנקרא מ-19 ומעלה. חוק שרות התעסוקה

אומר עד גיל 18 ולאחר מזה. גם חוק ביטוח נכות מכיר גם כן על גיל 16 ו-18 ולמעלה מזה הוא כבר לא מפרט. אני רוצה לשאל מה פתאום הכניסו כאן, וזאת לא ראיתי באף חוק עד כה את גיל 20-21. לפי החוק למעלה מגיל 18 הוא חיי לקבל שכר רגיל והוא במסגרת של הסכם קולקטיבי.

מ. לוינ:

אענה קודם כל לשאלותיו של ח"כ יודין:
עלינו לצאת מתוך הנחה שהחוק קיים. יש להפריד בחוק במסגרת התקנות בין שני מישורים שונים, קודם כל מי נחשב לנכה. לצורך קביעה מי נחשב כנכה אתה לוקח את הכנסתו הריאלית או הכנסתו הפוטנציאלית של המבוטח, מה היה לפני קרות המקרה ומה לאחר קרות המקרה ואתה משווה האחד לעומת השני. ברגע שבן אדם נכנס כבר דרך המסדרון ונחשב כבר כנכה, הגימלה שהוא מקבל אינה קשורה בכלל בהכנסותיו. הוא מקבל שיעור קבוע, לגבי קיצבת יחיד מלאה זה 20% מהשכר הממוצע, אם יש לו משפחה ואח"כ זה הולך באופן יחסי. ז.א. העובדה של חשיבות ההכנסה קיימת דוקא בשלב שבאים לקבוע אם הוא נכה או לא נכה. ברגע שהוא כבר נכה קיימים חוקים וכללים אחרים.

לגבי השאלה של ח"כ זיידל: אמנם לא הגיל קובע, אנו לא באים לקבוע שאדם בגיל 18 ויותר הוא קטין. הוא בגיר, השאלה היא פשוט לשם הערכה, כושר ההשתכרות. זה הדבר היחידי הקובע. אם הוא משתכר דה-פאקטו יותר לית מאן דפליג. מדובר רק לגבי בחור בן 18 שברב המקרים יצא לשוק העבודה וההשתכרות שלו לפי כתבנית, בחור צעיר שהתחיל לעבוד כלבלר 400-450 ל"א וכיו"ב. השאלה היא אם צריכים ליצר פיקציה, קונסטרוקציה של 670 ל"א או פחות לאור המציאות, שאם אפילו תיקח 50% מ-750 ל"א שזה בערך מה שבחור מרויח כשאינו נכה בכלל. אגב, גם בחוק הביטוח הלאומי בנוקי עבודה, באבטלה ובכל מיני דברים אחרים התקופה הזאת שזאת תקופת שרות בצה"ל מובאת בחשבון כתקופת מעבר שהאדם עדיין נכנס במסלול העבודה. הרי פה אנחנו יצרנו למעשה מעבר ומעל הנוסח היבש של החוק. פה אנו בונים קומה נוספת מעל הכנסותיו הראליות של האדם. אם כבר באים לבנות, הצטרכנו לפחות לצלם מצב שהוא לכאורה סביר בנסיבות הקיימות, אפשר להגיד 60% כולם, אבל צריך גם לבנות מבנה סביר וזהו המבנה המתאים לפי דעתנו. זו גם תשובה להערתו של ח"כ ארידור שרצה לבנות קונסטרוקציה של שכר פיקטיבי. אני בכל זאת חושב שהבאנו הצעה נכונה ולא מן הנמוקים כאילו אנו רוצים לעמוד על שלנו, אלא לגופו של ענין אני חושב שזה צודק.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

ליתר הבהרה ברצוני לומר שאנחנו עוסקים בתקנות 3א ו-3ב בחלק השני של ההגדרה של נכה. החלק הראשון בקשר לכושר להשתכר כדי מחיתו נקבע למעלה. עכשיו אנו עוסקים בחלק השני והכל בהגדרה כיצד הוא יכול כנכה, מה הזכות ומה הדברים שאנו קובעים אותם כדי שיכלל במשפחה הזאת של הנכים. החלק השני אומר שאם כושרו להשתכר מעבודה או משלח-יד צומצם מחמת ליקויו, בין אם בבת אחת או בהדרגה ב-50% או יותר. התחילו קודם כל באלה שיש להם הכנסה נמוכה. מה יכולים לעשות להם כדי ללכת לקראתם. לגבי הכנסה נמוכה שאפילו אינה מגיעה ל-50% מהשכר הממוצע במשק אמרו: הבה ונראה כאילו יש להם 50% מהשכר הממוצע במשק, ואם כבר מעל לגיל 21 טבעי ומוצדק שנעשה את האבחנה הזאת לגבי תילים היותר צעירים עוד לפני גיל 20, כאשר השכר הוא יותר נמוך ובכל זאת אחרי שהם נעשים נכים הם צריכים לעשות מאמץ גם כדי לשקם את עצמם וגם כדי שהכנסתם תגדל ולא להשאר במצב כזה שבו יעשו הכל כדי שיחשבו נכים ושאחוז הנכות שיקבע להם יהיה יותר גבוה. על כן האבחנה מוצדקת. ובכך האבחנה היא 50% לגבי אלה שהם מתחת לגיל 21 ואלה שמלאו להם 21 ומעלה נקבעו 60% מהשכר הממוצע במשק. מה שרצייתי להבהיר הוא שלעת עתה אנו עוסקים בהגדרה של נכה, מי יכול להחשב כנכה. ובכך מי שאיבד 50% מכושר ההשתכרות שהיתה לו. אני מבינה שרב חברי הועדה מקבלים את התקנה הזאת ואני מעמידה אותה להצבעה. מי בעד אישור התקנה? מי נגד? איך מתנגדים, התקנה אושרה ואנו עוברים לסעיף 4.

מ. לוינ:

התקופה הקובעת. זהו מושג שכבר הופיע בתקנה 3. פה אנחנו באים להגדיר אותה. (א) התקופה הקובעת לגבי מבוטח שכושרו להשתכר מעבודה או ממשלח-יד צומצם

עקב הליקוי בבת אחת או בהדרגה המשיך לעבוד בעבודתו או במשלח יד או בסוג דומה של משלח יד (1) לגבי עובד ששה חודשי עבודה ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הקובע. (2) לגבי עובד עצמאי - שנת הכספים האחרונה או שלוש שנות הכספים האחרונות שקדמו לתאריך הקובע, הכל לפי בחירתו. אנו בעיקר התייחסנו לדברים של ח"כ גרופר שאינו נמצא כאן היום לגבי עובדים עצמאיים, ובעיקר הדגש שלו היה על חקלאים ומסוגם שאצלם אי אפשר למדוד את ההכנסה רק לפי השנה האחרונה והסביר זאת במה שנקרא גורמים אובייקטיביים כמו נזקי טבע, תנאים פוליטיים שמשפיעים על השוק האירופי וכיו"ב שנה אחת לא יכולה להיות מבחן, וסוכם בישיבה הקודמת על שלוש שנים במוצע. אבל בכל זאת אפשרנו לו גם לקחת את השנה האחרונה, הכל לפי הבחירה. אם יגיע לידי מסקנה שהשנה האחרונה היא השנה הדומיננטית הטובה והמתקדמת או הקרובה ביותר לקרות המקרה יבחר לו בשנה האחרונה. אם לא, יש לפניו האפשרות לבחור בשלוש השנים האחרונות שקדמו לתאריך הקובע. לגבי עובד השארנו מה שהגשנו לכם ואולי הוספנו בצורה מפורשת מה שנתבקשנו לו ע"י הועדה ואחד מחברי הועדה, גם אותו עובד אשר צמצם את עבודתו בהדרגה וממשיך לעבוד באותה עבודה נניח במקום שמונה שעות אחרי התקף לב הוא עובד ארבע שעות או חמש ואח"כ שלוש שעות, אז גם כן ניקח ששה מתוך ה-12 חודשים, מכיון שאצלנו יהיה המבחן של העבודה המלאה. אם אדם עובד שלוש שעות אנו בודקים מה היה משתכר אילו היה עובד יום שלם.

כדי להבין את כל המערך כדאי לראות גם את סעיף ב'. התקופה הקובעת לגבי מבוטח שכושרו להשתכר מעבודה או ממשלח יד צומצם עקב הליקוי בהדרגה וכתוצאה מכך שנה את עבודתו הקודמת או אינו עוסק בסוג דומה של עבודה לפי האמור בתקנת משנה א' או לפי שנת כספים מתוך ארבע שנות כספים שקדמו לשנת הכספים שבחר לתאריך הקובע, הכל לפי בחירתו. מה כאן המבחן לגבי אדם שצמצם בהדרגה, אם הוא ממשיך באותה עבודה אין בכלל בעיה. אנחנו יכולים לעשות קונסטרוקציה ולראות מה היתה עבודתו המלאה לולא נעשה לנכה, כך שאם הוא עובד שלוש שעות ומשתכר את אותו השכר, הוא רק מצמצם את היקף עבודתו. אבל מה קורה באותו המקרה שאדם קודם עבד כטרקטוריסט או כנהג ועקב התקף לב הוא לא יכול לעבוד, הוא יכול להיות רק פקיד. נניח שהוא ממשיך לעבוד בעבודתו החדשה אפילו יום שלם. שם ההשוואה לא בעד ביצוע בכלל, כיון שאני לא יכול לקחת טרקטוריסט ופקיד, מיין בשאינו מינו קשה מאד להשוות. לכן אנו אומרים שאם אדם שינה את סוג עבודתו...

י. ארידור:
למה לא כתוב כאן גם משלח-יד? זה צריך להיות מקביל לא', עבודתו ומשלח ידו.

מ. לויין:
נכון, זה צריך להופיע פעמים. מה אנחנו מאפשרים לאדם כזה שאצלו נעשו דברים בהדרגה ועקב הליקוי חייב היה לשנות את סוג העבודה. אנחנו אומרים לו: אם אתה יכול להעזר בתקנת משנה א' שזה הצמוד ביותר והקרוב ביותר, ששם זה ששה מתוך 12 חודשים - ניחא, זו היתה כוונתו של ח"כ ארידור, שתהיה לו האפשרות לבחור ששה מתוך 12 חודשים.

י. ארידור:
הכל לפי בחירתו בעניין הששה מתוך 12 צריך להיות כתוב גם בא-1.

מ. לויין:
אפשר להוסיף זאת גם בא-1, "הכל לפי בחירתו". לגבי ב' נותנים לו אפשרות להעזר בתקנת משנה א', והיה וזה לא יעזור כיון שאצלו זה תהליך, ויכול להיות שתוך הששה מתוך 12 המצב החולני שלו היה כבר בשלב של התקדמות, נותנים לו אפשרות לבחור בשנה הטובה ביותר מתוך ארבע השנים שקדמו למקרה. שנת כספים בתקנה זו היא שנת הכספים לפיה יש לשלם ביטוח לאומי ומיקדמות לפי שנת 64 לחוק. פה אנו לקחנו את הפורמולה הקיימת בחוק כיון שאנחנו עובדים לפי זה וזה הדבר שיאפשר לנו גם להעריך את שנת הכספים.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
אני יכולה להגיד שכל מה שהוכנס כאן נעשה בהתאם להערות שהושמעו בוועדה וההשלמה היתה היום ע"י תדומת חברי הכנסת שהוסיפו תיקונים שונים שהיו מחויבים מהנוסח שהובא לפנינו. אני מעמידה את תקנה 4 להצבעה. מי בעד? מי נגד? אין, התקנה אושרה ואנו עוברים לתקנה 5.

מ. לויין:

הגדרת חודש עבודה אם הבחירה היא ששה
מתוך 12 חודשים, תקנה מס. 5: היתה התקופה

הקובעת לפי האפשרות שבתקנת משנה 4-1, יראו כחודש עבודה גם תקופת
עבודה הפחותה מחודש ימים ובלבד שלא תפחת מעשרה ימים שבעדם משתלם שכר
עבודה, או תקופת עבודה שלא תפחת משליש משרה מקובלת לגבי עבודה מאותו
סוג בה הועסק העובד. לענין זה יראו כימים בעדם משתלם שכר עבודה גם
ימים בעדם שולמו דמי אבטלה לפי פרק ו' 1 לחוק והשכר היומי הממוצע שלפיו
חושבו דמי האבטלה כאמור בסעיף דמי אבטלה 127 י והתקנות לפיו יחשב
לענין תקנה זו כשכר עבודה. הכל נעשה לפי ההערות שהושמעו בוועדה. אנחנו
התאמנו ותקנו, הכנסנו גם דמי אבטלה והוספנו סכום יותר גבוה משום שהבסיס
של השכר יותר גבוה מדמי האבטלה. דמי האבטלה הם רק אחוז מסוים מהשכר.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

ההערות הענייניות ישנן, האם יש איזה שהן
הערות סיגנוניות?

י. ארידור:

יש להוסיף את המילה "חוק" אחרי 127, י.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

מי בעד אשור תקנה 5, מי נגד? אין מתנגדים
התקנה אושרה ואנו עוברים הלאה.

מ. לויין:

עכשיו חשוב ההכנסה החודשית הממוצעת
לגבי עובד. 6. הכנסה מעבודה בתקרה

הקובעת תחולק ב 6 או ב 12 לפי הענין. היות ואנו לוקחים לפי בסיס חודשי
זו רק הוראה טכנית. ב) עובד שלגביו קיימת התקופה הקובעת כאמור בתקנה
4, 1, זו תקנת משנה, לא ישתלם שכר בעד חודש עבודה מלא בתוך התקופה
הקובעת, תחשב ההכנסה בתקופה זו בעד כל חודש שלא שולם מלא השכר באופן
הבא: השכר שהעובד קיבל בעד אותו החודש כאמור יחולק במספר הימים שבעדם
השתלם לו השכר באותו חודש

י. ארידור:

צריך להוסיף ו החיבור למעלה "ולא ישתלם".

מ. לויין:

אני מקבל זאת. אני אגמור ג. עובד כאמור
בתקנת משנה ב' שעבד פחות משרה מלאה

אולם לא פחות משליש המשרה כאמור בתקנה 5, תחשב ההכנסה החודשית הממוצעת
לפי השכר שהיה מקבל אילו עבד משרה מלאה. "יש כאן שני דברים, ניקח
עובד שעבד לפני קרות המקרה לא עבודה מלאה, הוא עובד יומית, עובד בניין ויש
ימי גשם וכיו"ב, או שיש עובדים שעובדים עבודה חלקית כמו אותה מורה שצינו
בישיבה הקודמת או דברים אחרים, עובדים חצי משרה או שלישי משרה. אם הייתי
לוקח את השכר הריאלי זה לא היה משקף את כח ההשתכרות של האדם. כיון שהיה
גשם הוא לא עבד ומסיבות אחרות. אנחנו אומרים בן אדם עבד למשל 15 ימים,
עבד 18 או 13 ימים, ניקח את השכר הריאלי שהוא עבד, נחלק לימים בם עבד,
נגיע לממוצע היומי שבהם עבד ונכפיל 25, כי 25 אלה הם ימי העבודה בחודש
ימים. הוא הדין לגבי אדם שלא נמדד בשעות העבודה או בימי העבודה, אלא
במשרה. זה יכול להיות אקדמאי, מורה, גננות, מדריך באוניברסיטה. לפי
המלצת הוועדה קבלנו את המבחן של שלישי ההכנסה ולפי זה אנו בונים את
משכורתו אילו הייתה משרתו מלאה ולא שלישי או מחצית המשרה.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שח"כ
מויאל הציע בישיבה הקודמת כפול 26

ימים ולא 25, אבל מכיון שכל החוק נוהג על פי 25 ימים נקבע גם כאן 25 יום
מי בעד אשור תקנה 6? מי נגד? אין מתנגדים, תקנה 6 אושרה, אנחנו עוברים
לסעיף 7.

מ. לויין:

חשוב ההכנסה לגבי עובד עצמאי. הכנסתו
של עובד עצמאי תחולק ב-12 או ב-36

לפי הענין. 36 חודשים כיון שיש שלוש שנות כספים. ההגדרה של הכנסה היא
כפי שהיתה בפעם הקודמת. "הכנסה - בתקנה זו - הכנסה שממנה מגיעים
דמי-ביטוח או מקדמות ע"פי החוק ותקנותיו לרבות אותו הסכום שממנו היו
מגיעים דמי ביטוח או מקדמות כאמור אילמלא המקסימום לתשלום דמי-ביטוח
הקיים בחוק". פה אנו לוקחים את השכר המלא ולא דוקא המיגבלות של המקרה
לצורך חישוב הפרופורציה של ההכנסה.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

מי בעד אשור תקנה מס.7? מי נגד?
אין מתנגדים, התקנה אושרה.

מ. לויז:

תקנה 8 הדנה בעובד שהוא גם עובד עצמאי.
זו היתה בעיה שמאד התלבטנו בה. עשינו
פה קונסטרקציה מסוימת ונשמח לשמוע את דעתכם. 8(א): מבוטח שבשנים-עשר
החדשים שקדמו לתאריך הקובע היה עובד ועובד עצמאי בין בעת ובעונה אחת
ובין לסירוגין - כלומר לא באותו הזמן, יכול להיות שבתקופה מסוימת היה
עובד בלבד ובתקופה מסוימת היה עצמאי בלבד - תחושב הכנסתו לפי אחת
מאלה: - לגבי מי שמתקיימים בו התנאים שבתקנת משנה 4(א), ז.א. זה בבת
אחת או שהוא ממשיך באותה עבודה אלא מצמצם אם גם בהדרגה - לפי השכר
בלבד בתקופה הקובעת כאמור בתקנת משנה 4(א) (1) המחושבת לפי תקנת משנה
6(ב) ח-6(ג) או לפי ההכנסה בתקופה הקובעת כאמור בתקנת משנה 4(א) (2)
שזה לוקחים שנה מתוך ארבע שנים, הכל לפי בחירתו. לגבי מי שמתקיימים בו
התנאים שבתקנת משנה 4(ב) - זה מי שבהדרגה שינה את סוג עבודתו לפי
הכנסותיו מעבודה ומשלה יד, פה זה בצורה אקומולטיבית, לאו דוקא אלטרנטי-
יבית וממשלה יד בשנת כספים אחת מתוך ארבע שנות כספים כאמור בתקנת
משנה 4(ב). אם נתרגם את זה בלשון לא של נוסחאות אלא בלשון סיפורית
יותר, חשוב לדעת באיזה תקופה אדם היה עובד או עובד עצמאי. יתכן שאדם
היה עובד עצמאי לפני עשרים שנה ועכשיו הוע עובד, ברור שאין זה משקף
את הבעיה הנזכרת כאן. לקחנו כאן מירווח של שנה זמן, 12 חודשים. אנחנו
אומרים שאם בתוך פרק זמן זה לפני קרות המקרה היה בעת ובעונה אחת גם
עובד שכיר וגם עצמאי או לסירוגין חלק הזמן היה עובד וחלק הזמן עובד
עצמאי ואז קרה המקרה. בשני המקרים יחול העקרון הזה כפי שאנחנו מביאים
פה בתקנה. פה אנו הולכים לפי שתי הקטגוריות, הקטגוריה האחת זה לפי
אותו מקרה שקרה לו בבת אחת, ואפילו אם לא בבת אחת אלא בהדרגה, ורק
צימצם בגדר היקף עבודתו אבל ממשיך באותו סוג עבודה. יש אחוז ניכר מבין
השכירים שיש להם גם עבודה עצמאית, אבל היות והעבודה השכירה היא רק עבודה
חלקית והוא משלים את זמן עבודתו בעבודה עצמאית, אנחנו אומרים שנחשב
בעבודתו השכירה ולפי 6(ב) ו-6(ג) נחשב לו כאילו עבד עבודה מלאה ולא
חלקית אבל רק כששיר. זו נקודה אחת. אבל אם האיש יבוא ויגיד שזה לא
מתאים, הייתי עצמאי בעיקר והכנסותי כעצמאי היו יותר גדולות מהכנסתי
כשכיר, הרי קיימת האפשרות השניה לפי ההכנסה בתקופה הקובעת כאמור
בתקנה 4(א) (2) ואז יש לו שלוש השנים הממוצעות כפי שאמרנו לגבי אדם
שרק היה עצמאי וקרה לו המקרה או לפי שנת הכספים האחרונה.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

אם כך יוצא שעל התקופה הזאת בה היה
שכיר יחשבו בהתאם למבחנים שקבענו לגבי
שכיר, ולגבי מה שהיה עצמאי לפי מה שנקבע לעיל. החישוב יהיה משולב.

מ. לויז:

יכול אדם לבוא ולהגיד: אני עבדתי
כשכיר $\frac{2}{4}$ משרה והיתר עבדתי כעצמאי. לי
כדאי לראות את עצמי כשכיר בעבודה מלאה, במשרה מלאה. במקרה כזה אנו
מוכנים "לשכוח" שהוא גם עצמאי, נראה אותו אך ורק כשכיר במשרה מלאה.
ואז חלים כל הכללים שהזכרנו לעיל. אבל במקרה שיבוא אותו אדם ויגיד:
אין זה כדאי לי, אני אמנם עבדתי כשכיר במשרה חלקית, אבל הכנסותי כעצמאי
גבוהות יותר. נניח מקרה של רופא קופ"ח שיש לו הכנסות ניכרות מפרקטיקה
פרטית. אדם כזה עשוי לדרש להחשב כעצמאי בלבד. אנו מוכנים גם לזה ואומרים
לו: הבה וניקח את כל ההכנסה לפי התקופה כאמור בתקנה 4(2) שזה שילוב של
ההכנסות באותה תקופה. במקרה כזה ניקח את כל הכנסתו, כולל התשלום
בעד עבודתו השכירה ללא אבחנה. את כלל ההכנסה לפי ההגדרה של החוק
לפי סעיף 2 של פקודת מס הכנסה. אני רוצה לציין שלפי האמור ב-4(2)
זה הכנסה מעבודה וממשלה יד, זו לא סתם הכנסה מדיבידנדים או מריבית,
ואולי כדאי להוסיף "מעבודה וממשלה-יד" גם במקרה זה, כדי להסיר ספק.
8(ב) מדבר על אותו אדם שהוא גם עובד וגם עובד עצמאי, אבל אצלו התהליך
של הנכות הוא תהליך ממושך. אצלו אין טעם להגיד תיקח כשכיר. פה אנחנו
אומרים: קח שנה הטובה ביותר לך בארבע השנים האחרונות, תיקח את כל
הכנסותיך בצורה משולבת גם כעצמאי וגם כשכיר, יכולה להיות גם השנה
האחרונה כמובן, או אם ירצה לקחת ששה מתוך 12 כמובן שיוכל גם כן לעשות
זאת לפי הבחירה הקיימת בתקנת משנה 4(ב). זה נותן תשובה על אותן

האפשרויות שראינו אותן בישיבה הקודמת, כדי שהאיש יוכל להפיק את
מכסימום האפשרויות הקיימות בפניו.

א. לוי:
אמנם בהגדרות של החוק לביטוח לאומי
מוגדר בדיוק מה זה עובד ומה זה עובד
עצמאי, בכל זאת אולי היה כדאי לקבוע ב-8(א) הקובע כי היה עובד שכיר
ועובד עצמאי.

מ. לוי:
המושג שכיר לא קיים, בחוק המושג של
עובד הוא יותר רחב מאשר עובד שכיר.

א. לוי:
אני יודע זאת, ואעפי"כ האם לא היה
כדאי להכניס זאת בניסוח אם כי זה לא
הכרחי, אבל אולי זה יוסיף יותר בהירות.

מ. לוי:
לדעתי זה עלול לגרוע. כשיש לנו חוק
ומבנה של תקנות והכל בנוי לפי זה,
זה רק יכול להביא לצמצום ולא להרחבה.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:
מי בעד אשור תקנה 8? מי נגד? איך
מתנגדים, תקנה מס. 8 אושרה.

מ. לוי:
עכשיו לגבי הכנסה חדשה ממוצעת למי
שאינו לו תקופה קובעת. זה בעיקר מיועד
לאנשים שאינם להם בכלל תקופה קובעת. מה פירוש התקופה הקובעת קבענו
קודם סטנדרט מינימלי עשרה ימי עבודה או שליש משרה. אבל נניח סטנדרט,
עולה חדש שנמצא באולפן או אפילו אקדמאי שבא מחו"ל ובארץ עדיין לא
נקלט במעגל העבודה, או אנשים שאינם לנו קה מידה כדי למדוד מה עבודתם כיוון
שלא עבדו. אתם תאו שפה אפילו קבענו סטנדרט יותר גבוה לגבי האנשים האלה
וזה יהיה שמושי מאד לגבי סטנדרטים שלא עבדו באופן קבוע. יש סטודנטים
שכלל לא עובדים. היה מקרה מפורסם של סטודנט לכימיה שנפצע במעבדה ע"י
התפוצצות. פה רצינו לתת עוד משקל נוסף לפוטנציאל כתוצאה מהשכלת האדם.
זו נקודה מאד חשובה והכנסנו בה תיקון רציני ונשמח לקבל הערות במידה
וישנן. 9(א) לשם קביעת כושר ההשתכרות של מבוטח שאינם לו תקופה קובעת
תובא בחשבון הכנסה חדשה מלפני התאריך הקובע לפי הכללים הבאים:
(1) עד גיל 21 או מי שטרם מלאו לו 21% 50 מהשכר הממוצע. פה כולם
מקבלים לפי אותה הקטגוריה. (2) מי שמלאו לו 21 - 75% מהשכר הממוצע.
אולי כדאי שנקריא גם את תקנת משנה ב' כדי שזה ישלים את המערכת כולה.
(ב) היה מבוטח כאמור בתקנה משנה (א) בתקופה שקדמה לנכותו בהכשרה מקצועית
שיש ללמוד בה שנה ויותר, או למד בתקופה כאמור במוסד להשכלה, יווסף בחשבון
הכנסה כאמור - 10% מהשכר הממוצע בעד כל שנת לימודים מלאה ושנת הכשרה
מקצועית שלמד בה בהיותו מעל לגיל 18, אולם לא יותר ממספר שנות הלימוד
או ההכשרה המקצועית המקובלות באותו מקצוע או באותם לימודים ובלבד
ומספר שנות הלימוד או ההכשרה המקצועית לא עלו על 5. "הכשרה מקצועית"
כפי שיקבע שר העבודה בצו. "מוסד להשכלה" - ו"שנת לימודים" כמשמעותם
בחוג שירות מילואים (תגמולים) (נוסח משולב), חשי"ט - 1959. אמנם
סעיף (ב) קצת מוארך אם כי אינני חושב שהוא מסורבל כיוון שהנושא עצמו
הוא די אלמנטרי, אולי אפשר לפצל אותו לשנים ואנו עוד נחשב על זה. אבל
מהו הרעיון המונח ביסוד: אם אדם למד במוסד להשכלה שמוגדר אצלנו בקרן
ההשוואה, כיוון ששם לצורך שרות במילואים כבר החלנו את המבחנים לגבי
סטודנטים, לגבי מי שלומד בהכשרה על-תיכונית ועל עוד הרבה מאד דברים,
ואנו לא רוצים כאן ליצר סיבוך חדש, ליצר קטגוריה בפני עצמה. זה קיים
בקרן ההשוואה ויהיה טוב גם לענין זה. יש הכשרה מקצועית גם בקרן ההשוואה
אבל שם זה מוגבל להכשרה מקצועית מטעם משרד העבודה, ואילו פה אנו
מעוניינים להאריך את הפוטנציאל של בן אדם וזה לאו דוקא הכשרה מקצועית
ע"י משרד העבודה, לכן ישנה פה החוספת של מוסדות אחרים. אמרנו ששר
העבודה יקבע בצו את הרשימה של מקומות הכשרה מקצועית. שנת הלימודים
מוגדרת כמו בקרן ההשוואה ואנו רוצים להמנע כאן מכל התסבוכת הזו של
הגדרות. עד גיל 21 למי שאינם לו תקופה קובעת - 50% כפי שזה גם לגבי מי
שיש לו תקופה קובעת. אם מלאו לו 21 - היות וכאן אינם לנו כלל פוטנציאל...

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

למה אתם מפלים פה לטובה לעומת מי שיש לו תקופה קובעת?

מ. לוי:

זה נכון שאנו מפלים לטובה. שם אנו יודעים שאדם עבד עבודה מלאה וזהו הכושר עתה גמר הכשרה מקצועית, למד פחחות או אינסטלציה, סטודנט באוניברסיטה או כל מקצוע אחר. פה יהיה צודק שנגביה את הכושר הפוטנציאלי לגבי אדם כזה מבחינת כושר ההשתכרות ועוד הוספנו על כך שנות לימודים שכבר השלים אותן בזמן שהוא נפגע. אם נניח אדם נפגע בשנה השלישית ללימודיו באוניברסיטה, הוא מקבל 75% מהשכר הממוצע ולזה נוסף עוד 20% בעד שתי שנות לימודים שכבר השלים, ז.א. כושר ההשתכרות שלו יהיה 95% שזה כ-1200 ל"י מהשכר הממוצע במשק. אנחנו הגענו למסקנה שזה צודק ונכון פחות או יותר לקבוע מבחן מסוג זה.

י. ארידור:

לי קשה לתאר מצב שבו אין לאדם תקופה קובעת כפי שאנחנו הגדרנו מה זה תקופה קובעת. אנחנו הגדרנו תקופה קובעת לגבי עובד ששה חודשים מתוך 12 שקדמו למקרה. פה אתם מדברים על מי שלא עבד בכלל בשנה האחרונה. אם עבד במשך שבוע בשנה האחרונה יש לו תקופה קובעת? ששה חדשי עבודה פירוש הדבר שהוא צריך לבחור לו אותם מתוך 12 חדשים.

מ. לוי:

יש אדם שהתחיל לימודיו לאחר שגמר את שירותו הצבאי ונמצא שלא עבד כלל בשנה שקדמה למקרה. כדי שתהיה לו תקופה קובעת הוא צריך לבחור לו ששה מתוך 12, וכדי שאפשר יהיה לחשב לו חודש עבודה הוא צריך לעבוד לפחות עשרה ימים או שליש משרה.

י. ארידור:

לגבי עובד עצמאי ז.א. שלא עבד שלוש או ארבע שנים לפני המקרה?

מ. לוי:

הכוונה למי שהפסיק לעבוד כעצמאי, יכול להיות עובד עצמאי שפשט את הרגל וחי לו מדיוידנדים, מריבית, מאשתו שעובדת ולא עבד שלוש-ארבע שנים. קורים גם דברים כאלה, נעלם מן האופק וחזר ואנו לא יודעים מה עשה שלוש או ארבע שנים.

י. ארידור:

אדם שאינו עובד באותו זמן שקרתה התאונה, איך אנחנו נדע אם אנחנו מחשבים אותו כעובד או כעובד עצמאי לגבי העדר תקופה קובעת? אשאל שאלה כזאת: נניח שאדם עבד כעובד עצמאי שנה וחצי לפני קרות התאונה ובמשך השנה האחרונה לא עבד לא כעובד ולא כעובד עצמאי, אז אפשר לבוא ולהגיד שאמנם אין לו תקופה קובעת כעובד, אבל יש לו תקופה קובעת כעובד עצמאי, מה יקרה אז?

מ. לוי:

אנחנו לקחנו כתקופת ההתייחסות 12 חודשים שקדמו. אחרת אין גבול.

י. ארידור:

ברגע התאונה איננו עובד ואיננו עובד עצמאי כיון שאם ברגע התאונה הוא עובד או עובד עצמאי ברור שיש לו איזה שהיא תקופה קובעת. מדובר באדם שלפחות בשנה האחרונה לפני התאונה לא עבד בכלל או כמעט שלא עבד בכלל. אני רוצה לבדוד את המקרה הזה, אני רוצה להבין מהו. מדובר כאן על אדם שבזמן התאונה לא עבד ושנה לפני התאונה גם כן לא עבד, אדם כזה אין לו תקופה קובעת כעובד, אבל נניח שהאדם הזה עבד שנתיים לפני התאונה, אז יש לו תקופה קובעת כעובד עצמאי. יכול פה להתחיל ויכוח, הוא יבוא ויגיד: אין לי תקופה קובעת כעובד ויגידו לו: יש לך תקופה קובעת כעובד עצמאי. יכול גם להיות להפך, יגידו לו: אין לך תקופה קובעת והוא יגיד יש לי תקופה קובעת. אני רוצה להבין כיצד נוציא את המקרים בהם אין לאדם בכלל תקופה קובעת. אדם שאיננו עובד בכלל ביום התאונה, אם הוא ארבע שנים לא עבד - על זה לא יהיה ויכוח, אבל מה קורה בין שתי האפשרויות. בתקנה 10 מדובר על מי שיש לו תקופה קובעת, ומי שיש לו תקופה קובעת לא חלות עליו הוראות 9(ב).

א. מויאל:

אני מצטרף לדברים שאמר ח"כ ארידור, אותם היסוסים יש גם לי מאחר ולא ברור לי. זה מקרה יוצא דופן ונשאלת השאלה אם לא כדאי, אם לא נכניס עצמנו לתסבוכות ובגלל מקרה אחד בודד אתה הולך לקבוע דבר בחוק שלא תדע איך לצאת ממנו. בכל אופן זה לא ברור לי. לגבי סעיף (ב) אני צד העקרון שעבור שנת לימוד יש בהחלט לתת פיצוי כלשהו, הייתי רוצה לדעת באחוזים או במספרים מוחלטים מה בערך יצא לאותו אדם שלמד למעלה מחמש שנים. אם אנחנו מקבלים את העקרון של תוספת אחוזים עבור הכשרה מקצועית ועבור לימוד, האם אנחנו לא הולכים לקפח איזה שהם מקצועות הדורשים יותר מאשר חמש שנות לימוד. אם אינך מקפח מי שלמד חמש שנים, למה תקפח מי שלמד שבע שנים? או שלא מקבלים בעד שנות לימוד או שכן מקבלים בעד שנות לימוד.

א. לין:

ההערה שלי נכנסת לתחום ההערה ששאל אותה ח"כ מויאל. אני רוצה להתייחס למקרה של סטודנט שקרתה לו תאונה. נכון שפה מנסים ליצר איזה שהוא קריטריון שאין לו תקופה קובעת והוא יקבל כך וכך בהתאם לגילו והכשרתו. אבל אנו לא לוקחים בחשבון שאדם צעיר כזה שקרתה לו תאונה והוא היה סטודנט, אם הוא זוכה למקצוע רציני שבגדר יכולתו, ובכלל סביר להניח שאם יסיים את לימודיו יהפך לאדם פרודוקטיבי ויצא מהמסגרת הזו שאנו מעוניינים שיצא ממנה. אם זו נקודת מוצא, מדוע לא נלך לעידוד של מגמה כזו וניתן לו אפילו הקלות נוספות ונאמר שאם סטודנט כזה קרתה לו תאונה, אנחנו נמצא כל דרך אפשרית להשתתף גם בהוצאות הלימוד שלו בדרך זו או אחרת.

מ. לויין:

לענין זה יש לנו סעיף אחר הזן בשרותים מיוחדים הניתנים לאדם כזה. זה נכלל בשיקום מקצועי. שני דברים אינם עומדים בסתירה, הוא יכול להנות גם מהתקנה עליה אנו דנים עכשיו וגם מהתקנה המדברת על שיקום מקצועי.

ל. דיציאן:

אני רוצה להעיר משהו בנוגע לסיפא של סעיף 9(ב) "ובלבד שמספר שנות הלימוד או ההכשרה המקצועית לא עלו על שנות הלימוד או ההכשרה המקצועית המקובלות באותו מקצוע" בלי להגדיר שזה חמש שנים, מפני שברפואה זה נמשך שבע שנים אז למה לקפח אותו? סטג' אינו עבודה והשכר הוא בסה"כ 40% משכרו של רופא בדרגה הנמוכה ביותר. אבל שש שנים בוודאי נכללים בתחום הלימודי המובהק.

ח. שמעוני:

בניגוד למה שדברנו קודם לגבי מי שאין לו כל הכנסה או שיש לו הכנסה קטנה, אנו רוצים בכל זאת שיקבל גם את ה-20%. פה אנו יכולים להגיע לאבסורד הפוך שלפי דעתי ידחף דוקא אנשים שהולכים ללימוד מקצוע לא לרצות לעבוד. ניקח דבר היפוטטי: כדי לחשב אם הוא זכאי או לא, אפילו אם אין לו הכנסה אנו אומרים כאילו שיש לו 50% מהשכר הממוצע. אח"כ אנו מגיעים לזה שהשכר שלו יגיע ל-125% אם למד בערך חמש שנים. נוסף לזה יהיה מותר לו להשתכר גם השתכרות חלקית של בערך כ-250\$. פירושו של דבר שהוא יכול להגיע להכנסה של בערך 1800\$ ואז למה יעבוד? לפי דעתי במקרה זה אם אין לו כל הכנסה ואתה נותן לו 50% מהשכר הממוצע, ועל כל שנת לימוד עוד 10% כדי לתת לו את אחוזי הנכות שלו. נניח שאין לו כושר השתכרות בתקופת הביניים כל עוד הוא סטודנט. הוא נעשה נפה בינתיים ואינו עובד כמה יקבל?

מ. לויין:

במקרה כזה יקבל רק 20% מהשכר הממוצע. הענין הוא כזה: אדם גמר ללימוד רפואה ואז קרה לו אסון, מחלה כלשהי, תאונת דרכים וכיו"ב. אם הוא בכלל לא משתכר אין בעיה, השאלה היא מה אני צריך להעריך את כושר השתכרותו לפני קרות המקרה. יכול להיות שאדם שיש לו פוטנציאל, הוא אמנם מתעוור, אולי נעשה נכה בידיו, הוא רכש לו השכלה של חמש-שש שנים ברפואה או במשפטים ואולי הוא יכול איך שהוא לתפקד, וגם בעד התפקוד היחסי המוגבל הוא מקבל יחסית סכום יותר גבוה. משום זה אנו אומרים שהיות ויש לו השכלה וזה בוודאי מגדיל את הפוטנציאל, אדם שנעשה נכה יש לו בכל אופן ממוצע יותר גבוה וצריך לשלם בעד הפוטנציאל היותר גבוה. אילו יכולתי כל מקרה לצלם בדיוק - ניחא, אבל היות ולא, הצטרכנו למצא איזה קנה מידה או ביקטיבי. אי לכך אמרנו שבעד כל שנת לימוד שאדם סיים לפי המבחנים שקבענו, יראו כאילו הכנסתו

היתה עוד 10%. אבל אם הוא נכה מאה אחוז, הכנסתו תהיה אף היא בהתאם.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

אומר זאת בצורה יותר פשוטה; כדי שיחשב נכה אם איבד 50% מכושר ההשתכרות שלו צריך לדעת מה היה כושר ההשתכרות שלו לפני המקרה, לפני שנעשה נכה. כדי שיקחו בחשבון את ה-50% ואז יוכלו לכלול אותו בתור נכה או לא. אם הוא מגיע ל-1800 ל-50% מזה הם 900 ל"י ויגידו שהוא יכול להכלל בקטגוריה הזאת של נכים. אבל אם אנחנו נקבע לו פחות מזה והוא מגיע ל-900 ל"י אתה לא תכלול אותו בתור נכה. זהו העניין.

י. שיף:

אני רוצה להתייחס להערה טכנית בהגדרה של הכשרה מקצועית. כתוב כאן "כפי שיקבע שר העבודה בצו". בפרק של השיקום המקצועי בסעיפים 127 (א) בחוק ו-27 (מ"ה) כתוב שהיות ואנו יודעים ששיקום מקצועי הוא תהליך הכולל בתוכו גם הכשרה מקצועית, יפעילו שר הסעד ושר העבודה תקנות ויקבעו את הגופים שבאמצעותם ינתן השיקום המקצועי. היות וגם שם מופיע הנושא של הכשרה מקצועית, או שנוציא מכאן את ההגדרה הזו וזה יופיע בפרק של שיקום מקצועי או שאנחנו פה נוסיף. זה יכול לסתור שם ולכן השאלה אם לא צריך לציין זאת גם כאן.

י. ברק:

זה שני דברים שונים, זה יכול לסתור אחד את השני.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

כאן מדובר על תקופת הכשרה שקדמה לנכות. אפשר לציין הכשרה מקצועית לעניין תקנה זו.

י. ברק:

אני רציתי להגיד מה שאמח כבר הינ"ר וח"כ ארידור. אין שום קשר בין שני הדברים. אלה שתי מטריות שונות לגמרי, פה מדובר לפני הנכות והשיקום המקצועי בא לאחר הנכות. אני לא יודע אם תהיה סתירה, אם לא תהיה זו אותה ההגדרה זה יתכן. נציין פה לעניין תקנה זו.

יו"ר ש.א.אלמוזלינו:

מי בעד אשור תקנה מס.9?

מ. לויץ:

קודם לכן ברצוני לענות לשאלו של ח"כ דיציאן. הגענו לידי מסקנה שיש מקומות לימוד כמו למשל ישיבה, ששם אם תבוא ותקבע כמה שנהוג ללמוד הוא ילמד עד גיל 120 כיון ששם אין גבול ואין סוף. יש גם כל מיני מכונים ששם אנשים לומדים לשם שמים, לשם תורה לשמה. לכן בכל זאת היינו מוכרחים להכניס פה מסגרת כלשהי. כתבנו חמש כי זה היה מקובל מבחינת ההסתדרות. אפשר לקבל את ההצעה לכתב שש שנים, כפי שכבוד היו"ר מציעה לנו. הנקודה השניה שעורר אותה ח"כ ארידור - לגבי שכיר ברור שהערוותיו אינן רלוונטיות כאן, כיון שאצל השכיר אני לוקח ששה מתוך 12 חודשים והמחוקק כאן פחות או יותר קבע את המסגרת. כפי שאני הבינתי את הטעון של ח"כ ארידור, הרי לגבי עצמאי אני לוקח ארבע שנים אחרנית, אבל מי זה אומר שעצמאי מוכרח היה להיות כזה לפני קרות המקרה? אולי חצי שנה או שנה לפני קרות המקרה לא עשה כלום ושנה לפני זה היה עובד עצמאי, למה הוא לא יוכל להעזר בארבע שנים אחרנית ולמה אצטרך לכפות עליו דוקא 75%. אני סבור שאנו בכל זאת מוכרחים מסגרת זמן מתי פלוני-אלמוני יכול להחשב כשכיר או כעצמאי. לגבי שכיר פתרנו את הבעיה. לגבי עצמאי....

י. ארידור:

אני התכוונתי גם לזה וגם למה שאמרת קודם, אבל הבעיה היא שיש אדם שהיום איננו עובד ואיננו עובד עצמאי. מבחינה משפטית איך תדע אם יש לו תקופה קובעת של שנה או יש לו תקופה קובעת של ארבע שנים?

מ. לויץ:

אני שם את נקודת הכובד לגבי תקופה קובעת הן לעובד והן לעובד עצמאי. ברגע שאיננו לא עובד ולא עובד עצמאי הוא כבר נכנס למסגרת של 9.

י. ארידור:

יכול להיות שהוא היום איננו עובד
ואינו עובד עצמאי, מכיון שלפי ההגדרה
של עובד עצמאי אפשר להגדיר אותו גם ארבע שנים אחורה...

מ. לוי:

אי אפשר וזהו בדיוק מה שרציתי להגיד.
במושג של עובד עצמאי אם אני מאמץ את
הקריטריונים הקבועים בחוק שלנו וגם מה שמשמע מהתקנות האלה, אני יכול
להגיד שאדם יכול תוך תקופה קצרה להפסיק לעבוד וזה עדיין מתיחס מבחינת
השתיכותו למקצוע. נניח אם עובד עצמאי נוסע לטייל לחודש או חודשים אף
אחד לא יעלה על דעתו להגיד שתוך חודש או חודשיים חדל להיות עובד עצמאי.
או במקרה שאדם נופל למשכב. אם אדם סגר את העסק ואינו עובד עצמאי כבר
שנה או שנתיים או שלוש, הוא כבר לא עובד עצמאי ואינו יכול להתחשב
בנימוקים ובסיבות. אם אני הולך אחורנית, הייתי יכול לעשות זאת גם עשר
שנים אחורנית ולהגיד שהוא אי פעם היה עובד עצמאי. היות וזהו חוק שפועל
במסגרות וזה אולי כוחו וחולשתו של כל חוק, אנחנו מוכרחים כאן לא לחזור
למצב האידיאלי אלא לקבל את זה כנורמה שזו התקופה שאנו רואים כשנה
בשביל שיחשב לעובד עצמאי.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

מי בעד אשור תקנה 9? מי נגד? אין נגד,
תקנה מס. 9 אושרה ואנו עוברים ל-10.

מ. לוי:

10 - מבוטח שיש לו תקופה קובעת לפי
תקנה 4 והוא באותה עת - פה אני מרגיש
שיש סתירה כלשהי וקודם לכן לא שמתי לב לזה - אולי לא שחלות עליו
הוראות תקנה 9 (ב), נכון יותר לכתב "אילו לא היתה לו תקופה קובעת תחושב...
פה ההערה היתה במקומה כי פה יש לכאורה על פני השטח סתירה, מה שקוראים
מניה וביה. תקנה 10 תהיה כזו: מבוטח שיש לו תקופה קובעת לפי תקנה 4
והוא באותה עת גם מבוטח שהיו חלות עליו הוראות תקנה 9 (ב) אלמלא היתה לו
תקופה קובעת, תחושב הכנסתו לפי הסכום שאינו קטן מההכנסה המתקבלת לפי
תקנת משנה 9 (ב). מה עמד מול עיננו במקרה זה. נניח סטודנטית לומדת
באוניברסיטה ובעונה אחת היא הולכת גם לעבוד במשרד ממשלתי או באופן
פרטי, אין זה משנה. כיון שאדם לומד ועובד יפגע, יקבל פחות מאשר אילו לא
עבד והיה רק סטודנט. לכן אנו אומרים שבכל מקרה לוקחים את התשתית וילקח
אז בחשבון רק מצבוכסטודנט ואם הוא מרויח יותר, יוכל לבחור ביין שני הדברים

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

מי בעד תקנה 10? מי נגד? אין מתנגדים
ותקנה 10 אושרה. אנו עוברים עכשיו
לנוסח הישן ונתיחס רק לנקודה של עובד קטין.

מ. לוי:

נשארה רק הנקודה של עובד קטין. פה אנחנו
שינינו את הנוסח. זהו נושא שעורר ויכוחים
והתחייבנו לתת דעתנו. לנוסח הקיים אנו מציעים להוסיף עוד קטע בסיפא:
"אולם אם נהוג בענף העבודה או באותו עיסוק בו מועסק העובד הקטין..."

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

אבל זה מה שהצעתם בישיבה הקודמת.

מ. לוי:

מה היתה הביקורת על ההצעה הקודמת: שם
היה מה שאתם קוראים "גיליוטינה", שלא
יעלה על מחצית השכר הממוצע. אנחנו נתנו דעתנו ולפי מה שהוצע ע"י כמה
חברי ועדה אנחנו מוכנים להוסיף לנוסח הקיים עוד פסקה שתאפשר לנו לקחת
את השכר גם מעל למחצית השכר הממוצע. הנוסח המוצע הוא: אולם אם באותו
עיסוק בו היה מועסק העובד הקטין נהוג היום שכר גבוה יותר, יקבע כושר
ההשתכרות של העובד הקטין לפי שכר זה.

א. לוי:

יש לי שאלה לאחר סעיף זה, שאלתי לא בהקשר
לזה.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:

כאן הכוונה היא לעשות תיקון בעניין שכרו
או כושר ההשתכרות של הקטין. לפי הנוסח
שהיה קיים קודם לכן, לקחו את השכר הקובע באותו הענף וגם את 50% מהשכר

הממוצע במשק לגבי אותו קטין לפי חוק ביטוח אבטלה. יש ענפי עבודה כמו בנין, מתכת ואחרים שהקטין מועסק בהם. השכר הנהוג באותו ענף עולה על ה-50% שקבענו לפי השכר הממוצע במשק ואין שום הצדקה לקפח אותו. לכן באה הצעה להוסיף "אם בענף מסוים היה נהוג שכר יותר גבוה, יחושב שכרו על פי הנהוג באותו הענף או באותו העיסוק". יש הערות לגבי התקנה הזאת?

ל. דיציאן:
אני מציע שלפעם הבאה נקבל את כל הנוסח הסופי לאחר כל התקונים, כדי שאם תהיה עוד איזו הערה נוכל להעיר אותה, ואז נאשר את זה כאילו בקריאה שלישית.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
אנחנו מאשרים היום את התקנה הזו, אבל אם יהיו לך הערות לגבי הנוסח עצמו תוכל כמובן להעיר אותן בפעם הבאה.

א. לין:
אני שאלתי בשעתו שאלה לגבי מוסד מוגן. אני הייתי רוצה שתצרפו לנוסח המושלם שתביאו לנו גם את רשימת המוסדות המוגנים.

מ. לויץ:
אנחנו נגיש את זה עם הנוסח המתוקן.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
לגבי יתר הסעיפים בנוסח הישן, למעשה הועדה כבר דנה ואשרה עם אי אלה תיקונים פה ושם. לגבי יום שני אני מבקשת שתביאו את כל הנוסח של התקנות על פי הנוסח החדש שכבר התקבל, ואז אם יהיו הערות לא נחזור עוד פעם על ההצבעות אבל חברי הכנסת יוכלו להעיר אותן. לגבי הרשימה - גם היא תמסר.

י. ערד:
אנחנו בקשנו באופן רשמי ממר שיף שהוא ראש האגף לשיקום ורווחה במשרד הסעד לתת לנו את הרשימה עם השמות המפורטים כדי לדעת למי שייכים הגופים האלה ורצוי שתהיה לנו הרשימה המלאה כדי שלא נפסיד כאן משהו.

יו"ר ש.א. אלמוזלינו:
אני מבקשת ליום שני להביא לנו את הרשימה המעודכת והסופית עם כל הפרוט הדרוש, כדי שחברי הועדה ידעו גם את העניין הזה.

סיום הישיבה: 11.30

~~XXXXXXXXXX~~